

4.

tanegység

Kecskék és juhok népe

2 × 45 perces komplex szövegfeldolgozó óra
+ választhatóan 45 perces képalkotó óra és/vagy
látogatás egy juhos gazdánál
(magyar, természetismeret, vizuális kultúra)

FELDOLGOZOTT MŰVEK

Gazdajáték – magyar népi gyermekjáték, Ádánd (Somogy)
Kányádi Sándor:
Májusi mese a fecskéről, a kecskéről, a reggelről meg az estéről
Tóth Krisztina: Kecske
A bárány beszéde – magyar népmese
Ismerd meg juhaidat... – Példabeszédek 27,23–24
Kányádi Sándor: Kicsi kajla bárány

MIT KÉSZÍTSEK ELŐ?



Szöveggyűjtemény



Internet, projektor, hangfal

Kollázkészítés anyagai, eszközei: rajzlap, textilanyagok, fonalak, különböző minőségű papírok, olló, ragasztó, rajzeszközök
Blu Tack vagy zsineg, csipesz
Juhos gazdával a látogatás előkészítése

ÉVFOLYAM

2. osztály



Miről szól ez a tanegység?

A Biblia alapvető képei közé tartoznak a juh és kecske gondozásához, pásztorolásához kapcsolódó képek. Így e két háziállat megismerésével a gyerekek természet- és bibliaismeretét éppúgy fejlesztjük, mint az irodalmi szövegek befogadásának képességét. Főleg a játékok, a versek, mesék hangzásvilágának, képeinek megelevenítésével, az élő állatokkal való találkozással szeretnénk ezt elérni. Az ajánlott tanórákat most is többféle szerkezetben állíthatjuk össze, lehetőséget kínálva délutáni programra is.

Áttekintő vázlat

4.1 Kecskébajok	45 perc
4.1a Gazdajáték	20–25 perc
4.1b Kecskefejők	20–25 perc
4.2 Kecskék és bárányok	45 perc
4.2a Kecskenyelven	10 perc
4.2b Bárányok nyelve	15 perc
4.2c Kicsi kajla bárány	15 perc
4.3 Ismerd meg juhaidat	45 / min. 60 perc
4.3a Báránykollázs	45 perc
4.3b Báránysimogató	min. 60 perc
Összesen:	2 × 45 + 45 / min. 60 perc



Előkészületek

Az első két tanóra önállóan is letanítható, és jól kapcsolható hozzá a kollázkészítés is (rajzóra). A séta, kirándulás leginkább délutáni program lehet, ami azon múlik, találunk-e vendégszerető juhos gazdát a környéken.

A kollázkészítéshez előzetesen gyűjtsünk maradék textilanyagokat, fonalakat, különböző minőségű, felületű papírokat! A munkát érdemes kis csoportokban szervezni.

A bárány beszéde című népmesét és *Kányádi Sándor Kicsi kajla bárány* című versét a 6. tanegységben távoktatási óraként is feldolgozzuk. A távoktatási anyag feladataival az itt közölt jelenléti óra bővíthető, átalakítható.



JEGYZETEIM

FELADATOK LEÍRÁSA

4.1 Kecseabajok



4.1a Gazdajáték

A *Gazdajáték* című népi gyermekjáték (Ádánd [Somogy]) eredetileg lányok játéka volt, így került a szöveggyűjteménybe. Ha jobban megvizsgáljuk, játszhatják nyugodtan lányok is, fiúk is. Megfelelő létszám esetén a lányok és fiúk külön csoportban olvassák el a játékszöveget és készüljenek fel a játékra! (Létszám-probléma esetén egy vagy két vegyes csoportot is alkothatunk.)

A felkészülés során értelmezzék a szöveget, tanulják meg a párbeszédet, és szervezzék meg a játékot az udvaron vagy a teremben! Ha elég ügyesek, a csoportok önállóan is megbirkóznak a feladattal. Ha szükséges, a pedagógus segít. A sikeres csoportmunka jutalma egy jó játék.



Vedd figyelembe!

Értelmezési nehézséget a kiindulópólya okozhat. Mit jelent karikába fogódzni? (Kézfogással körbeállni.)

Hogy lehet a karikába be-ki szaladni? (A körben állók kaput tartanak, és nem akadályozzák a futókat.)

4.1b Kecsefejők

Nemcsak a szőlőt vagy veteményt dézsmálhatja, másféle bajt is okozhat a kecske. Vajon mit? Nyomozzunk utána!

A gyerekek kis csoportokban olvassák el *Kányádi Sándor Májusi mese a fecskéről, a kecskéről, a reggelről meg az estéről* című meséjét! Keressék a választ a következő kérdésekre:

- Milyen bajt okozott a kecske?
- Ki vagy mi volt a baj igazi okozója?
- Mi lett a baj következménye? (Hogyan járt a kecske, a macska és a gazdasszony családja?)

Felkészülés után a csoportok mondják el a kérdésekre talált válaszaikat, aztán mondjanak a kecske mellett egy-egy védőbeszédet!

Végül megnézhetünk egy rövid videófilmet arról, hogy a kézi kecskefejés hogyan történik manapság (elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán).

Vedd figyelembe!

A feladatok időarányát az osztály létszáma, a csoportalakítás feltétele és a játék helyszíne is befolyásolja. Ehhez képest kell a két csoportfeladat között az órát felosztanunk.

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A kecske mőkás állat, sok galibát és örömet is okozhat, amit játékos szövegfeldolgozással próbálunk lekövetni.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Dramatikus körfogó értelmezése, játékszervezése és kipróbálása csoportmunkában
Meseszöveg olvasása, értelmezése csoportmunkában
Beszámoló, védőbeszéd
Videófilm megtekintése a kecskefejésről



MIT AKARUNK ELÉRNI?

Kecskek és juhok megkülönböztetése, alaposabb megismerése az irodalmi szövegek hangzásvilágának segítségével.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Versolvasás, hangfestés, hangutánzók keresése
Hangoztatás, mondatalkötés kecskenyelven
Meseolvasás, hangoztatás báránnyelven
Kecskek és juhok hangjának, képének csoportosítása, családneveik
Vershallgatás hangadó játékkal
Vers olvasása, értelmezése, szólammagyarázat
Fakultatív verstanulás

4.2 Kecskék és bárányok



4.2a Kecsenyelven



Keressük meg a mesében, milyen szavak, kifejezések érzékeltetik a fecske és a kecske hangját! Fedezzük fel köztük az összezsengő, rímelő kifejezéseket is! Az alábbi sorok versként is értelmezhetőek, olvassuk el így!

- Fityfiritty!
- M-e-ek.
- Fityfiritty!
- M-e-ek.

A fecske fecsegett.

A kecske mekegett.

...előővakodott a macska.

A fecske fölöröppent.

A kecske az edénybe lépett.

S a finom habos tej már a kecske hasa alatt futott, fehérlett.

Majd olvassuk el [Tóth Krisztina](#) *Kecske* című versét is! Mi bennük a közös? Milyen hangok szerepelnek leggyakrabban? Hogyan érzékeltetik a mekegést?

Alkossunk mi is „mekegő” mondatokat, amelyekben sok az *e* hang! Beszélgessünk mekegő mondatokkal, „kecskenyelven”!

Vedd figyelembe!

Nem az a célunk, hogy csak *e* hangok szerepeljenek a szavakban, mondatokban (mint az eszperente nyelvben), hanem az, hogy az *e* hang legyen a magánhangzók között túlsúlyban.

Külön figyelmet érdemel, hogy a *Kecske* című vers nyelvi poénja az *a-e* hangváltáson alapul: *e-e-i-a / e-e-i-e* (kerge gida / gyere ide).

4.2b Bárányok nyelve



A kecskenyelvet alaposan megismertük. De milyen a birkák, bárányok nyelve? Miben hasonlít, és miben különbözik?

Olvassuk el [A bárány beszéde](#) című magyar népmesét, és figyeljük meg a hangok játékát!

Majd a gyerekek párban olvassák el a birkamama és a bárány párbeszédét! Felkészülés után közösen, kórusban is olvassuk el a két „szólamot”, ahogy birkamama és báránya beszélget!

Itt is az *e* hangokkal fejezi ki a szöveg a bégetést, többször ismételt szaggatott *eee*-kkel, egyszer a mélyebb *óóó*-kkal, érzékeltetve a felnőtt mélyebb hangját.



Hallgassuk meg a kecskék és juhok hangját hangfelvételtől is! Meg tudjuk különböztetni őket a *Kecske vagy birka hangja?* című tankockán? (Elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán.)

Felismerjük a kecskék és birkák családját is? Ha sikerül a képek csoportosítása a *Juhok vagy kecskék?* című tankockán (elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán), nevezzük meg az apa-, anya- és növendék állatokat!

Juh (birka):

- hím: kos,
- nőstény: jerke,
- kicsinyük: bárány.

Kecske:

- hím: bak,
- nőstény: anya,
- kicsinyük: gida, gödölye.

4.2c Kicsi kajla bárány

15
perc

Olvassuk fel *Kányádi Sándor Kicsi kajla bárány* című versét a következő játékkal! Amikor a gyerekek a *birka* szót hallják, bégessenek „felnőtt” birkahangon (mélyebben, erősebben)! Amikor a *bárány*, *bari* szót hallják, bégessenek „gyerek” birkahangon (magasabban, gyengébben)!

Most figyeljük meg jobban, mikor jön meg a kis bari hangja? Mi történik a versben szakaszonként? A gyerekek némán, magukban olvassák el a verset!

Majd a vállalkozó gyerekek olvassák újra a verset hangosan, minden szakaszt másvalaki!

Végül beszéljük meg, mi minden történik a versben!

A vers alapján magyarázzák meg a gyerekek, mit jelent a szólás: „ma született bárány”! Kire lehet ezt mondani? (Aki ártatlan, gyámoltalan, de kedves, szeretetre méltó.)

Akinek kedve van, megtanulhatja a verset, otthoni szövegtanulásra kiváló.

Vedd figyelembe!

A vers ütemhangsúlyos verselésű, a klasszikus felező tizenkettes két sorba tört változata. Elbeszélő költeményeknél, népdaloknál gyakori versforma.





45/
min. 60
perc

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A juhok, juhcsalád tapasztalati úton való megismerése, megkedvelése.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Kollázkép készítése
Kiállításrendezés
Séta, kirándulás egy juhos gazdához
Juhok, bárányok megfigyelése, esetleg simogatása

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHEZ A FELADATHOZ?

Kollázkészítés anyagai, eszközei: rajzlap, textilanyagok, fonalak, különböző minőségű papírok, olló, ragasztó, rajzeszközök
Blu Tack vagy zsineg, csipesz
Juhos gazdával a látogatás előkészítése

4.3 Ismerd meg juhaidat

A kollázkészítés és a séta, kirándulás egymás alternatívái lehetnek, de ha van rá módunk és időnk, utóbbi délutáni programként is beiktatható.

Mindkettő mottója, indító igeverse lehet a példabeszéd:

Ismerd meg juhaidat egyenként,
törődj gondosan a nyájakkal,
mert a kincs nem marad meg örökké...

Példabeszédek 27,23–24

4.3a Báránykollázs

Készítsék el a gyerekek egy kisbárány vagy egy birkacsalád képét textil-, fonal- és papírkollázzsal! Maradék textilanyagokból vághatják ki az állatalakok testét és az élő környezet elemeit. Az élettelen környezet – akol, karám – elemeihez papír illik inkább, így a felületek tapintható különbsége is hozzájárul a formák érzékletességéhez. A formák, vonalak alakításához fonalakat is felhasználhatnak, illetve rajzolt elemek is megjelenhetnek. A munkát kis csoportokban érdemes szervezni.

Az elkészült képekből rendezzünk kiállítást, a gyerekek nézzék meg egymás munkáit!

Vedd figyelembe!

A gyerekek maguk képzeljék el és tervezzék meg, hogy hol, milyen környezetben ábrázolják az állatokat! Ne adjunk ehhez kötelező jellegű utasítást vagy mintát, hiszen a feldolgozott művek alapján is sokféle környezet elképzelhető.

4.3b Báránysimogató

Ha meg tudjuk oldani, keressünk fel egy juhos gazdát, akinél bárányok is vannak! A gyerekek számára felejthetetlen élmény lesz. Főleg, ha meg is simogathatják a kisbárányokat.



JEGYZETEIM